Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, 1928-06-11, iš Būgių – į Kauną

Mylimas Vanduk!

Mylimas Vanduk!

Mes jau visi gyvename mintimi apie Tavo atvažiavimą – galvojame, kas bus, ką darysime, kai tu atvažiuosi.

Naujienos pas mus diena iš dienos vis tos pačios. Tai varna viščiuką nunešė, tai višta ančiukų neišperėjo, tai Biržišk. (Olės) [1] kiaušiniai tušti: kažin ar nors vienas viščiukas bus.

Statom daržinę, sodinam burokus, kažką dar tokio dirbame – nebesurokuoju. Šnekamės, tinginiaujam.

Ir tavęs laukiame.

Tėvas [2] prašo, kad tu jam nupirktum juodos „tušės“ bonkutę – braižymui. O aš galvoju – būtų gerai, kad tu nupirktum dar Krymo vyno kokias 4 bonkas ir „šampano“ Klaipėdos obuolių. Krymo vynas raudonas – po 3 lit., o „šampanas“ – po 7 lt. (paštininkų krautuvėj). Mat bus keliamos tavo varduvės [3] – gal tik kelioms dienoms atidėta. [1r] //

Dalei bananų – apelsinų – daugiau tik! Pinigų per Petronę [4] aš nusiųsiu. Ir čemodaną. Tik parašyk, kiek pinigų ir čemodanų siųst. Čia ridikėlių jau atsiranda. Bet agurkų – nėr ir gal nebus – iššalo. Bet tu žinai, kas reikia nupirkti.

Rytoj (antradienį) važiuojame į Viekšnius – Klima [5], Dalė [6] ir aš. Klima kažką tenai Biržiškienei [7] siuva, ir Andzei [8]. O mes su Dalia – šiaip paviešėsim – po turgų.

Man Kaune nieko nereikia pirkti. Tik pati greičiau važiuok! Kad tu žinotum, kaip aš tavęs pasiilgau!

Mudu su Daliuku – labai gerai. Tariamės, ką tau varduvėms nupirkti ar padaryti. Daliukas sako: „Mama knygas mėgsta“, – bet kokią čia knygą Viekšniuos gausim. Tai Dalia sako: „Tuomet kokią nors suknelę mamai reikia“, – bet ir kokia gi čia [1v] // Viekšniuos suknelė. Čia tai jau klapatas mum abiem – nežinau, ką sugalvosim.

Ar nesutikai – nekalbėjai su Baltrušaičiu [9] ar Andriumi [10]? Andriui aš parašiau laiškelį, kad jis išmintingai padarytų, jei dabar praneštų Tupikui [11], kad neatvažiuos. Apie „Karmėlavą“ [12] nieko neminėjau, oficiališkai – nieko nežinau. Tesižino!

O aš tik vieno bijau, – ar tu taip pasiilgai, kaip aš Tavęs!

Nuolat galvoju apie tave, laukiu – bučiuoju – myliu – visą visą!

Važiuok, Vanduk, važiuok greičiau.

TavBol

Pirmadienis!

P. S. Dabar dieninis traukinys ateina į Viekšnius vakare 6 1/2 ar 5 1/2 val. Kada jis iš Kauno ateina? Gal šiuo traukiniu važiuot? O gal šeštadienį ar sekmadienį Kazys [13] galėtų gauti Lipčiaus [14] automobilį – jis gi gali sugalvoti, kad kokiu nors reikalu reikia su manim pasitarti. Aš jam rašiau apie

tai – paskambink! Tėvas labai patenkintas, kad Kazys žada atvažiuot rugpjūčio pradžioj – laikas tuomet geresnis!

Važiuok! [2r] //

Lietus lyja, į Viekšnius viena Klima tevažiuoja. [2v] //

KOMENTARAI

[1] Aleksandra Biržiškienė (1890–1943), antroji Vaclovo Biržiškos žmona.

[2] Kazimieras Daugirdas (1865–1946), Būgių ūkininkas, 1922–1933 m. Medemrodės girininkas.

[3] Vandos vardo diena minima birželio 23 d.

[4] Petronėlė Savickaitė (g. 1907) 1924–1935 m. šeimininkavo Sruogų namuose. „Petronė Savickaitė, tėvo kumečio duktė, pas mus tarnavo. Vėliau išsiskyrėm, bet ji su jos seserim One Butkiene, buvusia Tėvo tarnaite, globojo Tėvą ir Klementiną 1944–1946 m., kai jie liko varge sugriautuose per karą Būgiuose“ (Vandos Sruogienės pastaba).

[5] Klementina Kopystinskaitė, Kazimiero Daugirdo pagalbininkė Būgiuose.

[6] Dalia Sruogaitė, trejų metų Balio Sruogos ir Vandos Daugirdaitės-Sruogienės dukra.

[7] Elžbieta Biržiškienė (1858–1938), profesorių Vaclovo Biržiškos, Viktoro Biržiškos, Mykolo Biržiškos motina. „Viekšniuose gyveno nuostabi senutė Elžbieta Biržiškienė, su kuria Balys niekad nepritrūkdavo įdomios šnekos. Čia atvažiuodavo trys jos sūnūs profesoriai, dar vienas kitas svečias priklysdavo; todėl pabodus Žemaitijos užkampio monotonijai, panūsdavome pasižmonėti, su kitais pasimatyti, žinių išgirsti“ (Dalia Sruogaitė, *Atminties archeologija*, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 11).

[8] Ona Bagnickaitė (1875–1941), tautodailininkė, audėja, Sruogų šeimos draugė, Santeklių dvarelio savininkė.

[9] Jurgis Baltrušaitis (1873–1944), lietuvių ir rusų poetas, eseistas, vertėjas, diplomatas. 1922–1939 m. Lietuvos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras Sovietų Sąjungoje. Prieš keletą mėnesių Balys Sruoga buvo parašęs pozityvią recenziją-fragmentą apie 1928 m. vasario mėn. 8 d. Maskvoje parašytą vieną Jurgio Baltrušaičio eilėraštį „Ramunėlė“ (Jurgis Baltrušaitis, „Daina“, in: *Lietuvos aidas*, Kaunas, 1928-02-15, Nr. 13, p. 3), eilėraščio publikaciją įvardijo kaip „vien[ą] iš įžymiausių įvykių mūsų literatūroje“ (Balys Sruoga, „Baltrušaičio ramunėlė“, in: *Studentas*, Kaunas, 1928-03-04, Nr. 1, p. 4–5). Spėtina, kad Balys Sruoga tikėjosi sulaukti Jurgio Baltrušaičio reakcijos. Vanda Sruogienė pasidalijo susitikimo su Jurgiu Baltrušaičiu įspūdžiais: „Kalbėjau su Baltrušaičiu – jis man nepaprastai geras. Tau labų dienų iš jo. Šiandie jis išvažiuoja. Atsiprašiau jo, kad negalėjai atvažiuot, paaiškinau, reikalo jis jokio neturėjo, gal tik iš Tavęs norėjo gaut „Ramunėlę“, nes rankraštį pametęs. Sako, kad tik Tave pamatyt norėjo, nes „šelmio nebuvo ir aną kartą, kai buvau Lietuvoj“. – „Kad negali atvažiuot – ką gi. Taip tik gaila. Ir dar jam reikėjo į Viekšnius važiuot telefonuot!“; „Tuoj einu į „Aido“ red. surast Baltrušaičiui „Ramunėlę“ – pažadėjau vietoj Tavęs jam suieškoti“ (Vandos Sruogienės laiškas Baliui Sruogai, iš Kauno – į Būgius, po 1928-02-15, rankraštis, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 859, Nr. 3, l. 1v, 2r).

[10] Andrius Oleka-Žilinskas (1893–1948), aktorius, režisierius, artimas Balio Sruogos draugas. 1924–1929 m. Maskvos II Dailės teatro aktorius. 1925–1929 m. Maskvos konservatorijos vaidybos dėstytojas. Balys Sruoga nuo 1926 m. rūpinosi režisieriaus grįžimu į Lietuvą: „Kaip rodo išlikę A. Olekos-Žilinsko laiškai, B. Sruoga smulkiai informuodavo bičiulį apie Lietuvos kultūrinio gyvenimo, ypač teatro, naujienas. Svajota ir net planuota, kad A. Oleka-Žilinskas dar grįš į Lietuvą“ (Algis Samulionis, *Balys Sruoga*: Monografija, Vilnius: Lietuvos TSR mokslų akademija, Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, Vaga, 1986, p. 204). „Andrium Žilinsku visad žavėjosi. Jo teatrine kultūra, jo vaizduote, jo režisūra. Stebėdavo repeticijas, aptardavo pastatymų sumanymus“ (Vandos Sruogienės laiškas Algiui Samulioniui, iš Čikagos – į Vilnių, 1978-07-18, in: LLTI TS, l. 1r); „O Andrius! Tas mus visus žavėjo. Balys jam visada buvo nuoširdus, visur jį rėmė. Gal Andrius ne visad Baliui tuo pačiu atsilygindavo, bet toji draugystė man atrodė abiem naudinga, kūrybinga. […] Toji Balio ir Andriaus draugystė man iki šiol šviečia kažkokia nepaprasta šviesa“ (Vandos Sruogienės laiškas Algiui Samulioniui, iš Čikagos – į Vilnių, 1978-08-29, in: *LLTI TS*, l. 1r). Neišliko Balio Sruogos laiškai, rašyti Andriui Olekui-Žilinskui. Laiškus, 1932–1936 m. Andriaus Olekos-Žilinsko adresuotus Baliui Sruogai, žr. in: *LLTI BR*, f. 53, 803–823.

[11] Tupikas, nenustatytas asmuo.

[12] Kalbama apie sklypo įsigijimo planus Palangoje. Balys Sruoga, kaip Lietuvos universiteto dėstytojas, tokį prašymą buvo pateikęs: „Kad jis [Vaclovas Biržiška] dabar pasakytų Mykolui [Biržiškai] apie Palangą, žinoma, aš nieko prieš tai negaliu gi turėti, – aš neturiu gi teisės varžyti Šilkarsk[iui] duotą žodį. Bet aš jau matau, į kokią velniavą – naują – jisai mane įpins! Juk neišvengiamai kils klausimas: iš kur jis sužinojo? Kodėl anksčiau jis nepasakė? Ir paaiškės, kad kaltas – aš! To nepaslėpsi! Ir dar daugiau. Aš įtariu (žinų dar neturiu), kad jis jau pasakė būdamas Viekšniuose. Kai buvo Būgiuose, jis man sakė, kad reikia pasakyti Myk-lui. Aš jam pasakiau, kad jeigu sklypas bus šalia Br-os [Biržiškos], tai man ir sklypo nereikia. Kaipgi, sako, Vaclovui nepasakyti? Vaclovui sakiau, aš viską atiduočiau, bet Vaclovas, turėdamas sklypus jau Kaune, Palangoj negaus, o aš iš jo negaliu gi reikalauti, kad jis Myk. nepasakytų. Liko labai nepatenkintas. Tuomet jis siūlo man, kad paduokim esą kartu prašymą (dar Krėvė ir Andrius) – greičiau gausim. Aš pasakiau, kad aš jau prašymą išsiunčiau Andriui. Pamatė jis ant stalo mano laišką Andriui – vėl klausia: ar ne čia tik mano prašymas. Sakiau, kad ne. Faktinai gi buvo. Bijau, kad tai taip pat sužinos. Pridirbs naujų pletkų. Su Mykolais, o gal ir su visais Biržiškomis išeis tokia velniava, kokios dar nebuvo. Vakar taip aš jį keikiau, kaip dar nieko pasauly. Prikibo kaip cholera. Gyvenimo dėl jo nebėra! Rodos, kad aš jį pradėsiu nekęst ne mažiau, kaip ir Bronką. Pletkai – neišvengiami, prie to reikia ruoštis. Aš jau ir Būgiuose turėjau perspėti. Dėl pletkų perspektyvos Būgiai, žinoma, palaikys mūsų pusę, bet Tėvas jautėsi įžeistas, kad apie Palangą jam anksčiau nepasakėm. Man buvo baisiai nesmagu. Čia meluot aš negalėjau, turėjau teisybę sakyt. Ir Tėvas turėjo pagrindo įsižeist. Tai jau pirmas vaisius. Kada gi išsigelbėsiu nuo jo to prakeikto prieteliškumo!“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, iš Būgių – į Kauną, 1928-06-16, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 517, l. 1r, 2r). Atsiminimuose apie sklypo įsigijimo Palangoje planus liudijimų neišliko. Archyvuose nerastas prašymo dokumentas. Neišliko Vandos Sruogienės laiškas – atsakymas Baliui Sruogai. Vanda Sruogienė pastabose situacijos nepaaiškino. Vanda Sruogienė liudijo, kad anksčiau Balys Sruoga atsisakė panašaus pasiūlymo: „Taip pat Balys nepaėmė sklypo, kai tokie sklypai 1920 ar 1921 m. buvo vyriausybės dalinami nusipelniusiems lietuviams. Dar nevedę tarėmės tuo reikalu. Balys pasakė, kad imti sklypą nepatogu, jis gi dirbo ne dėl savo naudos, tai ir apie nuopelnus kalbėti netenka“ (Vanda Sruogienė, „Po velėna pumpurėlis“, in: *Balys Sruoga mūsų atsiminimuose*, sudarė Vanda Sruogienė, Vilnius: Regnum fondas, 1996, p. 37).

[13] Kazimieras Sruoga (1899–1974), jauniausias Balio Sruogos brolis. Ekonomistas, spaudos darbuotojas. 1928 m. Berno universitete Šveicarijoje rašė mokslinį darbą, už kurį po metų gavo ekonomikos mokslų daktaro laipsnį.

[14] Mikalojus Lipčius (1894–1942), kariškis. 1927 m. baigęs aukštąją Politechnikos mokslų mokyklą Paryžiuje iki 1940 m. buvo Finansų ministerijos Finansų departamento direktorius.